

Gyvsidabrio termometrai – atgyvena, kelianti grėsmę sveikatai

2011 12 14

Padažnėjus peršalimo ligų atvejų, iškyla dar viena problema – senų gyvsidabrio termometrų naudojimas. Nors visuomenės sveikatos specialistai jau keletą metų rekomenduoja atsisakyti šių termometrų, vis dėlto nemažai gyventojų jais naudojami, keldami grėsmę savo ir artimųjų sveikatai. Šiaulių visuomenės sveikatos centras (ŠVSC), prasidėjus peršalimo ligų, gripo sezonui, sulaukia daugybės skambučių dėl sudužusių gyvsidabrio termometrų. Siūlome paskaityti interviu su ŠVSC Saugos skyriaus vedėja Jūrate Karalevičiene.

– Ar dažnai visuomenės sveikatos specialistus pasieka informacija, kad vis dar naudojami gyvsidabrio termometrai?

– Taip, pastaruoju metu ŠVSC sulaukia daug skambučių dėl sudaužytų gyvsidabrio termometrų. Panaši situacija visoje Lietuvoje. Į Visuomenės sveikatos centrą skambina, ateina žmonės, kurie netyčia sudaužė ar įskėlė gyvsidabrio termometrą. Visai neseniai teko bendrauti su jauna šeima, auginančia mažamečius vaikus, kuri per savaitę sudaužė net du termometrus, o specialistų pagalbos kreipėsi tik po antro atvejo... Tad dar kartą norėčiau priminti, kad Lietuvoje, kaip ir visoje Europos Sąjungoje, siekiant uždrausti naudoti pavojingas medžiagas, gyvsidabrio termometrai į rinką netiekiami. Juos naudojant rizikuojama užteršti aplinką ir pakenkti savo bei artimųjų sveikatai.

– Labai dažnai pasigirsta vertinimų, esą, naujieji elektroniniai termometrai nėra tikslūs...

– Sertifikuoti elektroniniai termometrai leidžia saugiai ir patikimai įvertinti kūno temperatūros svyravimus, o prireikus ypatingo tikslumo, gydymo stacionare specialistas išmatuos temperatūrą naudodamasis infraraudonųjų spindulių skaitmeniniu termometru.

– Prašome papasakoti plačiau, kaip iš aplinkos pašalinti kenksmingas medžiagas sudaužius seną gyvsidabrio termometrą.

– Užteršus gyvenamąjį būstą, būtina demerkurizacija (t. y. gyvsidabrio garų toksinio poveikio pašalinimas iš aplinkos). Šią procedūrą vykdo specialistai, naudojamos specialios medžiagos, atliekami laboratoriniai tyrimai, kurie kartojami tol, kol aplinkoje nelieka toksiško gyvsidabrio dalelių. Taigi dėl gyventojų neapdairumo eikvojamos papildomos lėšos.

Vis dėlto žinant, kad ne visi gyventojai pakankamai rūpinasi savo sveikata ir ypač nepaiso saugumo rekomendacijų, svarbu priminti, kad, sudužus gyvsidabrio termometrui, pirmiausia reikia surinkti stambesnius gyvsidabrio rutuliukus naudojant popieriaus lapą ir lazdele. Mūvėkite gumines pirštines, o kvėpavimo takus apsaugokite respiratoriumi. Sustumkite rutuliukus ant popieriaus lapo ir suberkite į sandariai uždaromą indą su vandeniu. Smulkesnius gyvsidabrio rutuliukus surinkite naudodami lipnią juostą arba guminę kriaušę su specialiu stikliniu rinktuvu. Surinkę matomą gyvsidabrį į sandariai uždaromą indą su vandeniu (tik vandenyje gyvsidabris negaruoja), patalpas išvalykite kalio permanganato ar chlorkalkių tirpalu ir gerai išplaukite keletą kartų (rekomenduojama naudoti muilą). Išplautas patalpas gerai išvėdinkite.

-Sudužo termometras. Kaip saugiai ir greitai sutvarkyti kambarį, gal pakanka vandens?

-Vandens šiuo atveju nepakanka, atliekant demerkurizaciją (gyvsidabriu užterštų patalpų nukenksminimą), reikia naudoti specialius tirpalus. Tam tikslui rekomenduojama keletas rūšių tirpalų:

1. 0,2 proc. vandeninis kalio permanganato tirpalas, parūgštintas druskos rūgštimi (5 ml rūgšties ir 2 g kalio permanganato 1 litrui vandens);
2. Ne mažiau kaip 20 proc. chlorkalkių tirpalas (250 g chlorkalkių 1 litrui vandens);
3. Ne mažiau kaip 5 -10 proc. druskos rūgšties tirpalas (7 - 12 g druskos rūgšties 1 litrui vandens);
4. Muilo ir sodos tirpalas (4 proc. muilo tirpalas 5 proc. sodos tirpale, t. y. 52 g sodos ir 45 g muilo 1 litrui vandens).

-Kur reikia kreiptis sudužus termometrui ? Kokiais telefonais skambinti? Kur Šiauliuose, Šiaulių apskrityje galima atvežti sudužusį termometrą?

-Jeigu abejojate savo žiniomis, kaip tinkamai surinkti sudužusio termometro gyvsidabrį, skambinkite bendruoju pagalbos tel. 112. Šios tarnybos darbuotojai patars, kaip tinkamai surinkti gyvsidabrį.

Jokiu būdu negalima gyvsidabrio išmesti į buitinių atliekų konteinerį! Nors savivaldybės turėtų pasirūpinti, kad gyvsidabris iš gyventojų būtų saugiai surenkamas ir išvežamas, tačiau kol kas tai paliekama gyventojų atsakomybei. Todėl sandarų indą su vandeniu, į kurį saugiai surinkote sudužusio termometro gyvsidabrį, galite nuvežti į Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centro žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę ir didelio gabarito atliekų surinkimo aikštelę Kairiuose, kur yra specialiai tam įrengtas pavojingų atliekų konteineris. Čia iš gyventojų pavojingos atliekos priimamos nemokamai.

-O jeigu termometras tik įškilo? Ar nepavojinga jį laikyti namuose?

-Pavojinga, nes gyvsidabris garuoja, o jo garai ir kelia grėsmę sveikatai. Gyvsidabriu apsinuodijama, įkvėpus jų garų.

-Gal specialistai nerekomenduoja tą dieną pasilikti namuose, kambaryje (jeigu yra mažų vaikų)?

-Svarbu gerai išplauti ir išvėdinti patalpas. Jei turite galimybę, pasistenkite kuri laiką patalpose nebūti, nemiegoti. Tačiau tinkamai išvalius ir išvėdinus patalpas, apsinuodyti maža tikimybė. Įsitikinti ir visai nusiraminti galima ištyrus gyvsidabrio garų koncentraciją patalpų ore. Tokius tyrimus atlieka akredituotos laboratorijos. Visiems siūlyčiau branginti savo bei artimųjų sveikatą ir atsisakyti gyvsidabrio termometrų, kurie nesaugūs ne tik dėl ypatingai toksiško gyvsidabrio garų poveikio, bet dar ir dėl smulkių stiklo šukių, ypač jei namuose auga vaikai.

-Įsivaizduokime, kad žmogus, netyčia sudaužęs gyvsidabrio termometrą, sutvarko savo namų aplinką, sudužusį termometrą atiduoda specialistams. Tačiau yra galimybė, kad gyvsidabrio lašelį nurijo vaikas, ar buvo ilgai nepastebėta, kad termometras suskilęs. Papasakokite apie gyvsidabrio garų poveikį žmogaus sveikatai.

-Nurijus gyvsidabrio, baimintis dėl apsinuodijimo nereikėtų, nes jis iš organizmo pasišalina be liekamųjų reiškinių. Tačiau gyvsidabrio garai, patekę per kvėpavimo takus, priklausomai nuo jo koncentracijos, gali sukelti ūminę arba lėtinę intoksikaciją. Gyvsidabrio garams būdingas neurotoksinis poveikis: padidina nervinių ląstelių dirglumą ir taip pažeidžia centrinę nervų sistemą. Ūminis apsinuodijimas pasireiškia pykinimu, vėmimu, deginančiais gerklės, stemplės bei skrandžio skausmais, kankina skausmingas spazminis kosulys, burnoje jaučiamas metalo skonis, ant dantenu kraštų atsiranda melsvai juoda juostelė. Vėliau išryškėja nervų sistemos pakenkimai: gali sutrikti kalba, klausa, regėjimas, pradeda virpėti rankos. Dažniau pasitaiko lėtinė intoksikacija, kai gana maža gyvsidabrio garų koncentracija patalpų ore ilgą laiką – keletą mėnesių ar net metų veikia žmogaus organizmą. Kadangi lėtinei intoksikacijai būdingi neurologiniai simptomai: galvos skausmas, svaigimas, bendras silpnumas, padidėjęs dirglumas, nemiga, tad identifikuoti negalavimų priežastį gana sudėtinga. Todėl dažniausiai, kai jokia kita diagnozė nenustatoma, pradedama įtarti apsinuodijimą gyvsidabriu.

Naudingi kontaktai

Sudužus gyvsidabrio termometrui skambinti 112

Sudužusius termometrus galima atvežti:

Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras, Kairių žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė. (tel.(841) 374202, darbo dienomis 8 -17val., o penktadieniais iki 16val.)

Gyvsidabrio koncentracijos patalpų ore tyrimus atlieka: Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos, Šiaulių skyrius (Dubijos g. 40 tel. (8 41) 43 08 01) bei kitos akredituotos, atestuotos Lietuvoje dirbančios laboratorijos.

Daugiau informacijos suteiks:

Jūratė Karalevičienė,

Šiaulių visuomenės sveikatos centro

Visuomenės sveikatos saugos skyriaus vedėja

el. p. jurate.karaleviciene@siauliai.vvspt.lt

tel. (8 41) 59 63 75

Reda Ulinskaitė,

Šiaulių visuomenės sveikatos centro

Darbo organizavimo skyriaus

vyr. specialistė (ryšiams su visuomene)

el. p. reda.ulinskaite@siauliai.vvspt.lt

tel. (8 41) 59 63 83